NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

În ediția de față a BIBLIEI de la 1688 se urmărește redarea textului într-o formă cît mai apropiată de ceea ce se presupune că era româna veche în epoca respectivă. Observațiile atente asupra ediției princeps și asupra celor două manuscrise, 45 și 4 389, au determinat colectivul de editori să ajungă la următoarele principii de transcriere a slovelor chirilice susceptibile de interpretări:

a) s final postconsonantic a fost transcris prin -u, dar neexistInd nici un indiciu sigur de echivalență fonetică a lui cu k (ierul mic) final, acesta din urmă nu a fost notat.

b) s final după vocală, întîlnit destul de rar în cele trei texte, a fost transcris de asemenea prin -u: Accaus (de sațiu).

c) το final, notat cu remarcabilă consecvență în formele de perfect simplu, pers. I sg. (ΜΧ CΚSΛ4ΤΗ mă sculaiu), în derivatele cu sufixul -lor (ЖSΛ4ΤΗ τορτω=judecătoriu) și în finalul unor substantive terminate în consoană (UIPTM =ceriu) sau în vocală (IPATH = graiu), a fost transcris prin -iu.

d) \pm în poziție c ($\pm cere$) și în poziție i ($\pm re-nt \pm nt \pm eghiptênii$) a fost transcris prin ê, în restul cazurilor el fiind transcris, ca de obicei, prin -ea. Tot prin ê a fost transcris uneori și la ($\pm cere + emuiere$), datorită frecventelor alternante cu \pm ; în restul cazurilor, \pm a fost transcris prin *ia* ($\pm tere + emuiere$) sau ca ($\pm tere + emuiere$), datorită frecventelor alternante cu \pm ; în restul cazurilor, \pm a fost transcris prin *ia* ($\pm tere + emuiere$) sau ca ($\pm tere + emuiere$), datorită frecventelor alternante cu \pm ; în restul cazurilor, \pm a fost transcris prin *ia* ($\pm tere + emuiere$) sau ca ($\pm tere + emuiere$). FAC., p. 49-51. SL.L., p. 49-51).

e) a în poziție -e, -i (жынтаре, ыктрилала) a fost transcris tot prin é (junghêre, vêtrilele). În celelalte cazuri, a a fost redat prin diftongii ea și ia. În unele euvinte de origine slavă, cu a în etimon, slova a fost transcrisă prin ea, ia chiar dacă în silaba următoare erau c, i (иприатиныл = neprilatinul, болрин= boiarii). În poziție finală, a a fost transcris în citeva cazuri prin -d, din considerente de morfologie istorică (апропла=apropiț, жынга=junghiț).

f) Deşi valoarea dominantă a lui ъ este aceea de ă, iar a lui ж, aceea de l, numeroasele cazuri de alternanță grafică au impus transcrierea lor potrivit pronunției actuale (мънтян/мжнтян=mîntui ; гърлъ=girlă ; кържрны=cărările etc.), inclusiv celei dialectale (мънте mănie, пънне=păine, пънъ=pănă, ръднка= rădica, ръннкім=rănichii).

g) Frecventa alternanță a consoanclor -ş / -și, -ţ / -ți (сорц/ сорци = sorţ / sorţi, ґрънц / грънци = grăiţ / grăiţi, скоси́ш / скоси́шн = scoseş / scoseși), se reflectă ca atare în textul ediției de față.

h) ч final suprascris a fost transcris uneori prin -cc, în spiritul textului (нич=nice, къч=căce).

i) γ și v au fost transcrise prin i chiar în cazul cuvintelor străine : εγγπταλίμι (eghiptênii), κνρ (chir).

j) În cazurile foarte rare cind ъ are valoare de i, el a fost notat ca i: дпъне=impins.

k) Dintre semnele diacritice, singurul cu valoare fonetică, chendima, a fost transcris prin i: M HHAI =minile, A ==lui.

l) Vocalele și consoanele duble au fost redate întocmai (4174271=cetaate, caamă = saamă, Apentaa-Te=dreptaate, Пнна=Anna, Прран=Arran).

Unele slove chirilice au fost transcrise în conformitate cu normele ortografiei actuale :

1) ϵ la început de cuvint sau de silabă a fost redat fie prin ie (ga eun =va ieși, goe = voie, naoae = ploaie), fie prin e (ra=el, rpa=cra, rup = ești, mae = mie, en = ei, cxpna=scrie).

2) \bowtie inițial a fost transcris prin ia ($\bowtie c = i$ aste, c $\bowtie H = să$ iai), dar și prin ea (nor $\bowtie = pre$ ea); aceeași iteră precedată de ta a fost redată prin ea (autra = acêea).

3) Potrivit acelorași norme, **t** final a fost transpus prin ia în **Autur**t (aceștia).

4) , urmat de n a fost transcris i sau in (.,нълцими=înălțime, "нюмщи=înnoiêște), iar înaintea labialelor p și b, îm (.,пърат); urmat de n, , a fost redat însă și în acest caz prin i (.,нптрат=înpărat).

5) Cuvintele compuse au fost ortografiate potrivit normelor actuale (SHHIKSEKHTABON = binecuvînta-voiu, SHTAIAIAHSA = untdelemnul), cu excepția situațiilor în care termenii își păstrau autonomia și, în consecință, aveau o flexiune proprie (SHTSASH AI AIANH = untului de lemn).

76

BDD-B789-06 © 1991 Editura Universității "Alexandru Ioan Cuza" Provided by Diacronia.ro for IP 18.117.165.66 (2024-04-19 09:12:23 UTC) 6) Regulile ortografice actuale au fost aplicate și în cazul în care slova chirilică a fost transcrisă prin două litere latine (cts=sc-au).

7) Restul semnelor chirilice au fost transcrise potrivit valorilor cunoscute.

La transcrierea textului, au fost coborite în rind suprascrierile, întregindu-se tacit toate prescurtările marcate prin titlă, cu excepția cuvintelor cu pronunție variabilă, la care întregirea s-a făcut între paranteze unghiulare (< >) potrivit contextului imediat:

WH CLTSPAPL=și $\leq \langle a \rangle \leq s$ ăturară; WH CLTSPAPL=și $\leq \langle a \rangle \leq s$ ăturară; WH CLTSPAPL=și $\leq \langle a \rangle \leq s$ ăturară; WH CLTSPAPL=și $\leq s$ ă s $\leq e > s$ pămintêze etc.; nu a fost întregită în nici un fel vocala finală *(i)* după consoanele *m*, *s* și *l*, din motivele amintite mai sus, chiar dacă în cazul ultimei consoane soluția nu e cea potrivită și pentru ms. 4 389. De altfel, numărul prescurtărilor prin contragere este destul de mic în cele trei texte : blgorodnie (blagorodnie), bgloslovi, blgslvi (blagoslovi), blestema (blestema), ciste (cinste), Dvd (David), dmn (domn), dh (duh), dmnie (domnie), Iil (Israil, Izrail), Dmnzeu – Dmnzău (Dumnezeu –Dumnezău), împrat (împărat), Is Hs (Isus Hristos), Izl (Izrael), mlă (milă), mlstiv (milostiv); mrte (moarte), mrtul (mortul) sfți (sfinți). Tot în mod tacit au fost corectate și greșelile de tipar (foarte puține, de altfel) din ediția princeps: (în loc de 1407 (greșit), K193 = cară; în loc de 14008 = cerelui, 1400 ASII = ceriului; în loc de netror Koncent = pestre copsele, noieri koancent = preste coapsele etc.). Alte erori, omisiunile și întregirile de text din părțile

deteriorate au fost marcate prin paranteze unghiulare, însoțite de note, iar repetițiile și cuvintele de prisos au fost puse între paranteze drepte ([]).

Parantezele și indicațiile copiștilor celor două manuscrise au fost de asemenea marcate prin note, iar în aparatul critic s-au dat toate notele liminare cu variante lexicale și comentarii ale copiștilor, ce au legătură directă cu textul (cu excepția concordanțelor biblice marginale, care nu interesează prezenta ediție). Sfirșitul textului din fiecare coloană facsimilată a ediției princeps în această ediție a fost marcat printi-o bară oblică în toate celelalte patru celcane ce însețese pe pagini facsimilul.

La editarea celor trei texte, am folcsit ortegrafia și punctuația de azi, notînd, în plus, accentele cuvintelor comune în cazul abaterilor de la normă, la fel am procedat și în cazul numelor proprii.

Versetele textelor au fost redate prin paragrafe distincte, potrivit *Bibliei* moderne, iar neconcordanțele de segmentare și de numerotare au fost marcate prin paranteze drepte ([]).

77